

Velja govorjena beseda.

GOVOR MINISTRICE ZA ZUNANJE IN EVROPSKE ZADEVE TANJE FAJON NA SLOVESNOSTI OB MEDNARODNEM DNEVU SPOMINA NA ŽRTVE HOLOKAVSTA

28. januarja 2024

Spoštovani taboriščnice in taboriščniki,
tovarišice in tovariši,
spoštovani visoki gostje,
naši dragi otroci.

Počaščena sem, da ob današnji obeležitvi Mednarodnega dneva spomina na žrtve holokavsta, ki ga je razglasila Organizacija združenih narodov, kot že mnogokrat, stojim tu med vami - tistimi, ki ste preživeli ali ste svojci žrtev najhujših dejanj zoper človeka.

Moja zahvala gre Zvezi združenj borcev za vrednote NOB, da vsako leto zavzeto pripravljate to slovesnost in predsedniku Marijanu Križmanu za njegove današnje besede. Preživelim pričam druge svetovne vojne, taboriščnicam in taboriščnikom, vašim svojcem in vsem, ki se trudite ozaveščati o načelu "nikoli več", izražam velik poklon.

Globoko cenim, da delite vaše izkušnje in znanje v spomin in opomin, saj s tem kažete odgovornost do sedanjih in prihodnjih generacij, da se zlo ne sme dopuščati ne tukaj, ne nikjer.

Pred dnevi je eden redkih še živečih taboriščnikov Dušan Stefančič objavil knjigo v kateri opisuje, kako je kot 16 letnik, skoraj otrok, preživel kar šest koncentracijskih taborišč. Grozljiva je njegova pripomba, da ga današnji čas spominja na obdobje pred začetkom druge svetovne vojne. *"Verjel sem, da se nepredstavljivo, popolno razčlovečenje ne more zgoditi. Pa se je."*

Štefančič ima prav. Sama z globoko jezo opazujem, kako lahko porast skrajne desnice po vsej Evropi na junijskih evropskih volitvah povsem spremeni podobo evropske celine. V Nemčiji skrajna desnica na tajnih srečanjih govori o izgonu tujcev iz Nemčije. Celo tistih, ki imajo nemški potni list in so nemški državljanji. Za te ljudi je dovolj, da imajo drugo barvo kože, da jim odvzamejo osnovne človekove pravice. To je prvi korak zanikanja, da so ljudje, korak v razčlovečenje. To je resnična nevarnost v Evropi danes.

Vsi vemo, da je bil holokavst edinstven v zgodovini. Šlo je za organizirano množično iztrebljanje ljudi: koncentracijska taborišča so bila tovarne smrti. Kar se je tam dogajalo, je bila moralna in politična podlaga, temelj za nastanek Združenih narodov. Tako so nastale in bile definirane univerzalne vrednote: svoboda, pravičnost, mirno reševanje konfliktov..

Po svetu v tem trenutku divja kar 55 oboroženih spopadov. Z grozo spremljamo morijo na Bližnjem vzhodu, v Ukrajini in drugod. V oboroženih spopadih ne umirajo samo vojaki, borci, odrasli ljudje. Srhljivo dejstvo je, da umira predvsem veliko več civilistov, otrok, žensk in drugih nemočnih ljudi. Več kot 26 tisoč civilnih žrtev v Gazi, tudi Izraelu, skoraj dva milijona razseljenih Palestincev, je tragedija neizmernih razsežnosti. Vsakdo med njimi je imel svoje življenje, družino, sanje, upanje in načrte. Najboljši način, da se poklonimo tem žrtvam je, da poiščemo pot do miru.

Najbolj strašljivo je spremljati neznosno situacijo otrok. Storiti moramo mnogo mnogo več za zaščito in spoštovanje pravic otrok, posebej milijonov otrok po svetu, ki hudo trpijo in umirajo zaradi vojnega in drugega nasilja, zaradi lakote, bolezni in pomanjkanja zdravil.

Ko sem se pripravljala za nastop pred spoštovanim zborom, sem naletela na pesem skoraj trinajstletnega dekleta, ki je eno izmed pesmi naslovila Presneta vojna. Dovolite, da vam jo preberem.

*Vojne se povsod dogajajo
in nova ozemlja osvajajo.*

*Smrtnih žrtev je veliko.
Oči, ki gledajo morijo,
jokajo in bežijo.*

*Ničesar ne naučimo se
iz zgodovine, ki polna je teme in beline.*

*Vsi moramo se pogovoriti
in se spremeniti.*

Pa se bomo znali spremeniti?

Sloveniji je bila ob izjemni podpori držav članic OZN lani junija zaupana velika odgovornost. Naš dveletni mandat nestalne članice Varnostnega sveta OZN začinjamo v času, ko so mogoče bolj kot kadarkoli prej na preizkušnji temeljni principi svetovne ureditve po drugi svetovni vojni, predvsem mednarodno humanitarno pravo in sistem multilateralnih institucij, ki omogočajo narodom, da se na enakopravni ravni pogovarjajo, dogovarjajo in na miroljuben način iščejo rešitve.

Pred dobrim mesecem smo obeleževali 75. obletnico dveh pomembnih instrumentov. Konvencija o preprečevanju in kaznovanju genocida, sprejeta 9. decembra 1948, je bila prva mednarodna pogodba o človekovih pravicah, ki jo je sprejela OZN in je opredelila odgovornost držav za preprečevanje in kaznovanje zločina genocida, ki je pred tem pretresel ves svet. Dan zatem, 10. decembra tega istega leta, so države članice OZN sprejele Splošno deklaracijo človekovih pravic. O tem sem govorila v uvodu.

Pomembna je pravkaršnja odločitev Meddržavnega sodišča, ki je (Izraelu) odredilo, da se mora v Gazi nemudoma omogočiti humanitarno pomoč; preprečiti nesorazmerno ubijanje civilnega prebivalstva; se vzdržati vseh dejanj, ki jih opredeljuje Konvencija ter preprečiti vsakršno spodbujanje k genocidu.

Naše stališče je nedvoumno in večkrat ponovljeno – le močan sistem mednarodnega prava je zagotovilo za mir in varnost v svetu. Pričakujem, da bodo odločitev sodišča spoštovale vse strani v konfliktu. Slovenija pa bo še naprej vztrajno pozivala k takojšnjemu premirju v Gazi. To mora imeti nadaljevanje v procesu izgradnje zaupanja in prekinitve sovražnosti na vseh straneh. To bo lahko vodilo do države za Palestince in varnosti za Izraelce ter miru v regiji.

Spoštovane in spoštovani,

Današnji dogodek, kot vsako leto zahvaljujoč organizatorjem, predvsem pa preživelim taboriščnicam in taboriščnikom, prenaša sporočilo o pomenu spoštovanja različnosti in ohranjanja strpnosti.

Ne glede na dogajanja v Evropi in svetu, katerih brutalnost ostro reže v naš občutek humanosti in pravičnosti, ohranimo strpno in spoštljivo držo. Naj močni občutki nemoči in jeze ne spodbujajo k nepremišljenim dejanjem. Naj nas ne vodi sovraštvo, ampak želja po miru. Grožnje Judovskemu kulturnemu centru v Ljubljani niso primerne in jih je zato treba ostro obsoditi.

Naj spomnim, da je bila pred kratkim sprejeta Strategija Republike Slovenije za boj proti antisemitizmu. Pred dnevi je vlada sprejela tudi odločitev o sklenitvi sporazuma o financiranju ponovne vzpostavitve skupne razstave republik nekdanje Jugoslavije v Državnem muzeju Auschwitz- Birkenau. Tako si bo v obnovljenem bloku 17 mogoče znova ogledati avtentično razstavo kolektivnega spomina na holokavst in trpljenje številnih Slovencev in Slovenk.

V okviru slovenske delegacije v Mednarodni zvezi za spomin na holokavst (IHRA) si prizadevamo, da pri ozaveščanju in spominjanju ohranjamo zgodovinske vire. Ravno pred nekaj dnevi, v okviru skupnega obeleževanja tega istega dne v Bruslju, je bila javno objavljena Listina Mednarodne zveze za spomin na holokavst za varstvo krajev spomina, ki se nanaša na pomembne kraje spomina na vse žrtve povezane z zločini nacistov in njihovih kolaborantov.

"Če bi bili mrtvi, nam ne bi bilo treba preživljati te bede in drugi ne bi bili zaradi nas v nevarnosti. Toda tudi tega se ustrašimo. Saj vendar ljubimo življenje, nismo še pozabili klica narave in vedno upamo, upamo«, je v svoj dnevnik napisala draga Anna Frank.

Med vojno je težko govoriti o upanju, o miru, a je ključno! To naj bo naša skupna zaveza. Vi, drage taboriščnice in taboriščniki, jo izpolnujete s tem, da nam prenašate vaše zgodbe, spomin na trpljenje, izkazujete pogum in odgovornost do človečnosti.

Naj pa bo predvsem zaveza vseh nas, ki imamo v rokah odgovornost za mirno reševanje sporov, da brez izgovorov in neumorno iščemo poti do miru, za vse ljudi, za vse otroke. To je moja osebna zaveza, moje osebno poslanstvo. To je moje upanje.

Z željo po miru in sožitju med narodi sveta – srečno vsem! In hvala.